DETERMINAREA CIRCUMSTANȚIALĂ. REPERE ISTORICE (1)

ANCUȚA COCIUBA
Liceul „Athanasie Marienescu”, Lipova (Arad)

Cuvinte-cheie: *gramatică, determinare circumstanțială, perspectivă istorică*

Teoria părților de propoziție este strâns legată, firește, de cea a propoziției, ea reprezentând o permanență în eforturile cognitive ale filozofilor şi lingviştilor. De regulă, istoria lingvisticii a reținut ca prime referiri la natura entităților gramaticale realizările, de altfel remarcabile, ale gânditorilor greci. Însă studii mai mult sau mai puțin recente au pus în evidență contribuția, mult mai timpurie, a gramaticienilor din vechea Indie[1].

O primă trimitere se face, de obicei, la *Gramatica* lui Pānini (secolul al IV-lea î. Hr.), concepută sub forma a 3997 de reguli, numite *sutrā*, lucrare care conține fapte de limbă mai vechi decât sanscrita clasică şi mai noi decât cea vedică. Din păcate, „Regulile lui Pānini sunt greu de înțeles de către moderni din cauza formei lor algebrice şi a lipsei exemplelor[2]. Au fost necesare eforturi susținute pentru descifrarea şi explicarea lor, precum şi pentru „introducerea“ de exemple.

Unul din punctele de interes au fost *sutrele* care vizează sintaxa cazurilor. Cazurile poartă două nume, unul pentru **funcția sintactică** (ca, de exemplu, *karana*, caz *instrument*), iar celălalt pentru **aspectul morfologic** al cazului respectiv (ca, de exemplu, *trtiya* cazul al treilea = *instrumentalul*)[3].

„Din păcate, – apreciază C. Frâncu – deşi gramatica lui Pānini reprezintă o culme în descrierea unei limbi […], ea nu a exercitat nicio influență asupra gândirii vechi şi medievale europene, căci nu a

BDD-A24970 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:00 UTC)

fost cunoscută decât abia la sfârşitul secolului al XVIII-lea şi începutul secolului al XIX-lea când, prin interesul europenilor pentru sanscrită şi înrudirea acesteia cu unele limbi din Europa, se întemeiază metoda comparativ-istorică. În 1810 a apărut prima ediție a gramaticii sanscrite a lui Pānini […]“[4].

Influența gramaticii lui Pānini asupra gramaticienilor indieni a fost considerabilă, iar dintre ei un nume se impune cu deosebire: *Bhartrhari* (sec. V d. Hr.). Opera sa de căpetenie este *Vākyapadiya* (= *Studiul propozițiilor şi al cuvintelor*) şi este compusă din 2000 de *stanțe* (*kărika*) ce conțin o adevărată filozofie a limbajului, bazată pe cosmologia hindusă. În esență, este vorba de entitățile de bază *spațiu* (*dik*) şi *timp* (*kāla*), care conțin *lucruri* (*dravya*). Fiecare lucru implică un *aspect universal* (*jāti*) şi un *aspect particular* (*vyakti*). Lucrurile se raportează unele la altele prin *calități* (*guna*), prin care ele pot participa la *acțiuni* (*kriyā*). În vorbire, ele se actualizează printr-un număr restrâns de aspecte (*kāraka* „caz“ sau *sādhana*).

Timpul şi *spațiul* sunt puterile principale ale brahmanului şi ele cuprind *acțiuni* şi *participanți*, aceştia din urmă fiind *lucruri*, „care primesc diferite roluri în relația lor cu diverse acțiuni. Lumea, reprezentată de lucruri şi acțiuni în timp şi spațiu, este cunoscută de brahman prin *intuiție* (*pratibhā*) al treilea mod de cunoaştere, alături de *observație* şi *rațiune*“ (p. 24).

Manifestările brahmanului sunt, prin ele însele, esențialmente de *natură lingvistică*. Această *natură lingvistică* este înțeleasă în două sensuri: ca *esență* a cuvântului şi ca *ființă* care se manifestă prin cuvinte şi propoziții. „Brahmanul este *existent* sau *non existent* sau *nu încă existent*“. Brahmanul nu poate fi înțeles pe căile obişnuite de cunoaştere, ci numai prin *sphōta* „iluminarea sufletului“, care nu este altceva decât o *intuiție* lingvistică. Doar prin această *sphōta* o propoziție, fie simplă, fie compusă, îşi poate releva sensul.

În esență, „Tranziția de la brahman „esența cuvântului“ spre lumea fenomenală s-ar face la două niveluri paralele: printr-o mişcare prin timp şi spațiu spre o stare de lucruri care constă din *acțiuni* şi *participanți*, şi printr-o mişcare spre *propoziții*, care conțin *verbe* şi *nume*. În ambele cazuri, avem a face cu o mişcare de la *real* spre

BDD-A24970 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:00 UTC)

non-real. Scopul analizei lingvistice ar fi acela de *a trata non-realul ca şi când ar fi fost real*“ (p. 25).

Astfel, în viziunea lingvistului indian, propoziția se divide în cuvinte (şi sensuri ale cuvintelor) numai la nivelul analitic non-real, unde se conturează şi scopul ei. El se diferențiază aici de adversarii săi din *Şcoala Mimāmsa*, care susțineau că cuvintele au o existență autonomă şi că propozițiile şi sensurile lor reprezintă suma cuvintelor şi a sensurilor lor[5].

Teoria europeană şi, în general, modernă asupra limbii şi a limbajului are ca punct de pornire concepția filozofilor greci despre aceste două entități ale comunicării umane. Vorbind despre filozofi se admite implicit că este vorba, în primul rând, de o *filozofie a limbii*, căci studiul acesteia a aparținut inițial filozofiei.

Problema fundamentală care a stat în atenția filozofilor greci a fost raportul dintre realitate şi gândire şi, în special, raportul dintre obiecte şi numele lor. Între participanții la amplele discuții din Antichitatea greacă distingem nume precum Heraclit, Democrit, Platon şi Aristotel, dar şi filozofi pitagorei, eleați, stoici, epicureeni, ca să nu-i uităm pe sofişti, considerați primii autori de gramatici ale limbii greceşti[6].

În ce priveşte originea limbajului, unii erau adepții teoriei *fúsei*, adică „de la natură“, după care numele este impus de natura obiectului, alții erau susținătorii teoriei *thései*, conform căreia numele au fost date arbitrar, fie că s-au creat accidental, fie că au fost stabilite prin convenție. Între primii figurau *pitagoreii*, în timp ce *eleații* susțineau teza contrară. Această dispută *fúsei-thései* îşi are originea în secolul al V-lea î. Hr., după cum am amintit, în Antichitatea greacă.

Se consideră, în istoriile lingvisticii, că primul care pune problema funcției cognitive a limbii a fost *Heraclit* (540–480 î. Hr.). Este vorba despre relația dintre *realitate, gândire* şi *limbă*. El susține existența unei legături intrinseci între lucrul real (*ergon*) şi limbă (*epos*), reunite în *logos*. Astfel, *ergon* reprezintă realitatea însăşi, lucrul real, *epos* este forma lingvistică a lucrului, adică limba însăşi, iar *logos* este unirea sau sinteza celor două fenomene, actualizată ca afirmare, ca predicație.

BDD-A24970 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:00 UTC)

Adepții acestei filozofii considerau că limba este oglinda realității, între cuvânt şi lucrul desemnat existând o potrivire naturală, chiar dacă aspectul sonor nu corespunde întotdeauna obiectului sau este în contradicție cu sensul exprimat. Avem a face deci cu ceea ce s-a numit a fi teza *fusei* (φύσει)[7].

La polul opus se află teza τέσει, susținută de *Democrit* (460–370 î. Hr.) şi elevii lui, conform căreia cuvintele sunt rezultatul unei convenții. La o asemenea concluzie duc câteva fenomene din limbă, cum ar fi: *omonimia*, care nu ar fi posibilă în cazul unei determinări naturale a cuvintelor; la fel *sinonimia*, prin care acelaşi obiect este denumit prin mai multe nume. La acestea se adaugă *schimbarea numelui*, deşi obiectul rămâne acelaşi şi *existența unor noțiuni fără nume*[8].

În general însă, filozofii şi lingviştii s-au oprit asupra ideilor lui *Platon* (c. 427–347 î. Hr.) despre limbă, şi în special asupra celor două teze: φύσει –τέσει. Este vorba de dezbaterea din dialogul *Kratylos* între Socrate şi Kratylos, pe de o parte, şi Hermogenes, pe de altă parte. Pe noi ne interesează faptul că, în partea a doua a dialogului, se pune problema raportului dintre parte şi întreg, adică dintre cuvânt şi propoziție. Chestiunea este ridicată de Socrate, sub întrebarea dacă aserțiunea, adică propoziția este adevărată sau falsă în funcție de adevărul sau falsitatea părților de propoziție. Problema nu poate fi pusă în acest fel, deoarece la nivelul părților propoziției, adică al cuvintelor (*onomata*), nu se poate vorbi de *adevărul* şi *falsitatea* lor. Aristotel va elucida dilema, arătând că *adevărul* şi *falsul* sunt proprietăți ale propoziției şi nu ale cuvintelor.

Platon va reveni asupra chestiunii adevărului şi falsului, în dialogul *Sofistul*, foarte important şi pentru influența pe care a exercitat-o asupra lui Aristotel.

În acest dialog, el nu mai face eroarea din *Kratylos* după care *adevărul vorbirii* (al propoziției) = *adevărul cuvintelor*, iar *falsitatea vorbirii* (a propoziției) = *falsitatea cuvintelor*. El va pune problema adevărului şi falsului numai la nivel de propoziție. El delimitează între *onoma* (nume, subiect) şi *rhema* (verb, predicat), observând că numai singure nu pot alcătui o propoziție pentru că nu exprimă o

BDD-A24970 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:00 UTC)

acțiune. Va trebui să existe deci o propoziție minimală cu un subiect şi predicat şi ea să exprime o afirmație sau o negație.

Această construcție minimală este *logosul* primar: *omoma* + *rhema*, ce cuprinde o afirmație sau o negație şi care poate fi adevărată sau falsă.

„În ciuda distincțiilor foarte pătrunzătoare, – atrage atenția C. Frâncu – Platon pendulează de multe ori între planul ontic, logic şi lingvistic; între lucru, gândire, cuvânt, realitate, judecată, propoziție, neavând nicio terminologie gramaticală adecvată“[9].

Pentru evoluția ulterioară a teoriei limbii, un moment important îl reprezintă contribuțiile lui Aristotel (384–322 î. Hr.).

El se plasează, în disputa φύσει-τέσει, de partea tezei *convenționalității* semnului lingvistic. Opțiunea lui se bazează pe schimbarea problematicii limbii din domeniul *cauzalității* în acela al *finalității*, al *scopului*: numele a fost creat cu intenție, el fiind, ca atare, un simplu simbol, un semn care nu are nicio relație naturală cu obiectul desemnat.

Pe de altă parte, el stabileşte „pentru prima dată, în istoria lingvisticii europene“ trei planuri de elemente şi relații:

1) *o relație strict lingvistică* de tipul *semnificant-semnificat* sau *forma cuvântului–sensul cuvântului*;

2) *o relație ontologică* referitoare la *nume-obiect* sau *cuvânt-realitate*, deci relația extralingvistică de desemnare;

3) *o relație logică* privind *subiectul* şi *predicatul*.

În ce priveşte *logos*-ul, el desemnează *limba* şi se actualizează în trei tipuri: *logos apofantic*, reprezentând enunțul asertiv; *logos pragmatikós*, desemnând acțiunea, şi *logos poietikós*, redând aspectul figurat al enunțului.

Logos-ul apofantic apare în două forme:

1) în gramatică, unde categoriile gramaticale sunt identificate cu cele din logică: substanța se identifică cu substantivul, calitatea cu adjectivul etc., aspect care s-a perpetuat în gramaticile logistice;

2) în logică, cu privire la incoerențele logice[10].

De altfel, spune Nicolae Drăganu, este greu de spus ceea ce înțelegea Aristotel prin *logos*: „Cu terminologia de astăzi – afirmă

BDD-A24970 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:00 UTC)

lingvistul clujean – Aristotel ar zice că *λόγος* se numeşte u n c o m p l e x d e e l e m e n t e d e l i m b ă c u î n ţ e l e s i n d e p e n d e n t.“ Oricum, traducătorii moderni înţeleg prin acest termen *propoziţia*, aşa încât putem admite că la Aristotel întâlnim, în lingvistica europeană, prima referire la natura propoziţiei. Pe de altă parte, de la Aristotel „derivă, în cea mai mare parte, terminologia gramaticală“[11].

După cum am arătat, o serie de şcoli filosofice din Antichitatea greacă s-au preocupat de problemele de limbă în conexiune directă cu cele de logică. Dintre ele, rezultate notabile au obţinut stoicii.

Din şcoala stoicilor a provenit Dionysios Thrax (sec. II–I î. Hr.), autorul celei dintâi gramatici greceşti. „Pe această gramatică – subliniază Nicolae Drăganu – se întemeiază gramatica tradiţională a întregului Occident şi a unei însemnate părţi a Orientului“[12].

Fără a dezvolta o teorie aferentă a propoziţiei şi a componentelor sale, Dionysios Thrax defineşte propoziţia ca o „compoziţie a vorbirii în proză“, mai exact „împreunarea unor cuvinte care prezintă un înţeles desăvârşit“. Această „împreunare“ vizează mai multe părţi, opt la număr, denumite de el *nume* (όνομα), *verb* (ρήμα), *participiu* (μετοχή), *articol* (άρθρον), *pronume* (αντονυμία), *prepoziţia* (πρόθεσις), *adverb* (επίρρημα), *conjuncţie* (σύνδεσμος), număr care nu s-a schimbat în cursul timpului.

Nicolae Drăganu arată că „definiţiile părţilor de propoziţie nu sunt scutite de orice fel de critică, între altele, cea referitoare la prepoziţie, caracterizată prin poziţia ei înaintea altor cuvinte. Dar, „în limba greacă şi latină, de exemplu, prepoziţiunea se putea şi postpune. Este cazul atât de cunoscut al apostrofei. A vorbi însă de o prepoziţiune postpusă este un «nonsens», o «contradictio in adiecto». Pe de altă parte, „Dionysios Thrax nu dă un nume deosebit şi o definiţie părţii gramaticii care se ocupă de teoria propoziţiunii“[13].

Lingvistul grec are în vedere şi anumite semne de „interpuncţie“ care aveau rolul de a uşura citirea, arătându-i lectorului unde să facă pauză, de exemplu. Dar el indică şi „două sau trei semne, fie ca limită între două propoziţiuni principale, fie între propoziţiunea principală şi cea secundară“[14].

BDD-A24970 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:00 UTC)

Ca „părinte al sintaxei“ este considerat Apollonius Dyskolos (sec. II d. Hr.) din Alexandria. Deşi termenii συντάσσειν şi σύνταξις au fost folosiţi şi de alţii înainte, el este cel dintâi care a scris o carte intitulată περὶ συντάξεως, tradusă de latini ca *de constructione*. El împarte părţile de vorbire în flexibile şi neflexibile, indicând şi modul de combinare a lor în propoziţie, unde verbul ocupă locul întâi. Dar în momentul în care substantivul, în conexiune cu verbul îşi actualizează formele flexionare, el ocupă locul întâi. De aceea Apollonios îşi începe sintaxa cu substantivul şi înlocuitorii lui, „rămânând să continue cu verbul şi complementele acestuia, dintre care unele sunt alcătuite din împreunarea prepoziţiunilor cu numele“[15].

Romanii au preluat şi adaptat la nevoile limbii latine datele oferite de gramaticienii greci. Principalele informaţii le găsim la Marcus Terentius Varro (116–7 î. Hr.) *De lingua latina* şi la Quiatilianus (35–96 d. Hr.) *Institutiones oratoriae*. Istoria lingvisticii reţine în principal efortul gramaticienilor latini de a traduce termenii greceşti, ceea ce, nu o dată, s-a făcut greşit. Sunt ilustrative în acest sens traducerile cazurilor. Astfel, sintagma αιτιατική πτόσις, însemna cazul „obiectului, al pricinuitului, al efectului“, primul component fiind un derivat de la αίτιον (> αίτιατόν > αίταίτικι) Traducerea latinească ar fi trebuit să fie *casus effectivus*. Romanii l-au derivat însă greşit pe αίτιατικη din αίτιασται şi l-au tradus *accusandi casus* sau *accusativus*, mergând pe ideea greşită a „acuzării”[16].

Făcând o sinteză a contribuţiei anticilor la constituirea gramaticii, Nicolae Drăganu arată că „Scăderile pe care le au noţiunile sintactice stabilite de ei şi adoptate de gramaticii latini, trebuie căutate în raportul lor faţă de filosofie, în special faţă de logică, în legătură cu felul în care tratau ei gramatica. Despărţiţi de la o vreme de logică, n-au avut în vedere în gramatică noţiunea subiectului şi a predicatului, fără de care sintaxa nu poate exista. Reacţiunea, care a urmat în mod firesc, stă sub influenţa covârşitoare a filosofiei“[17].

Primul moment dominant al filosofiei asupra gramaticii este considerat, îndeobşte, apariţia, în 1676, a *Gramaticii de la Port-Royal*, cu titlul exact *Grammaire générale et résonnée*, alcătuită de

BDD-A24970 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:00 UTC)

Claude Lancelot şi Antoine Arnauld. De fapt, apariția unei *gramatici generale* se datorește revigorării logicii într-un secol raționalist. De-abia de acum se poate vorbi „de gândire sintactică în adevăratul înțeles al cuvântului“[18].

Punctul de plecare în interpretarea faptelor de limbă este judecata (*jugement*). Din ea derivă *propoziția* (*proposition*). Pilonii principali ai acesteia sunt *subiectul* (*sujet*) şi *atributul* (*attribut*), la care se adaugă *est*, ca legătură sau „copulă“ (*liaison*). Părțile propoziției se împart în două grupe: a substantivului cu determinanții săi, plus prepozițiile adverbiale şi care exprimă obiectul gândirii (*les objects des pensées*) şi a verbului, cu conjuncțiile şi interjecțiile, care redau forma şi modul gândirii (*la forme et la manière des pensées*).

Reducționismul clasei verbale la *esse* se explică prin faptul că celelalte verbe s-au născut din ataşarea mulțimilor de atribute la acesta. În acest fel s-a impus ideea că *esse*, mai exact, *est*, este singurul verb şi el este inerent tuturor celorlalte verbe. Ideea se regăseşte, de altfel, spune Nicolae Drăganu, şi la Aristotel. Tot lingvistul amintit subliniază faptul că „De aici înainte, până la sfârşitul secolului XVIII, sintaxa a mers mână în mână cu logica“[19].

Dar terminologia folosită în *Grammaire générale et raisonnée* nu apare aici în premieră, căci *subjectum* şi *praedicatum*, ca traducere a termenilor dați de Aristotel, υποκείμενον şi κατησοφνμενον, apar întâia oară la Boethius. „Au trebuit mai mult de o mie de ani până ce au prins rădăcini sigure termenii de «subiect» şi «predicat»[20]. Iar statornicirea termenului *copula* s-a produs prin lucrarea lui Christian Wolff *Philosophia rationalis sive Logica*.

Sintetizând orientarea logicistă din această perioadă, Nicolae Drăganu observă că „în chestiuni de corectitate de limbă i s-a dat logicei o importanță deosebită, ca şi cum limba ar fi un fel de întrupare a logicei, cu care totuşi gramatica nu se uneşte decât prin faptul că şi una, şi cealaltă cunoaşte subiectul şi predicatul“[21]. În disputa dintre raționalism şi empirism, apărută după publicarea *Gramaticii de la Port-Royal,* s-au ilustrat nume ilustre, începând cu Leibniz (1646–1716) şi sfârşind prin cele ale lui William (sir) Jones (1746–1794) şi Christian Jakob Kraus (1753–1807), ale căror lucrări,

BDD-A24970 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:00 UTC)

ne referim la aceştia din urmă, au pregătit apariţia lingvisticii comparate şi a metodei sale, metoda comparativ-istorică.

În toiul acestor discuţii, teoria propoziţiei este trecută pe planul secund, dacă nu e ignorată cu desăvârşire. Între alţii, o are în vedere, James Harris (1709–1780), adept al concepţiei aristotelice despre limbă. Fiind preocupat şi el de relevarea trăsăturilor generale ale limbilor, porneşte nu de la cuvinte, ci de la propoziţie şi părţile ei, având în vedere aşa-numitele *partes orationis* din gramaticile şi retoricile anticilor (p. 103). Harris distinge, între *partes orationis*, părţile *principale* şi *accesoriile*, care, de fapt, nu sunt părţi de vorbire propriu-zis, ci funcţiile pe care le comportă orice propoziţie. La *accesorii* el distinge două categorii: 1) *definitive*, încadrând aici articolul şi adjectivele pronominale, şi 2) *conective*, prepoziţia şi conjuncţia (p. 104).

Înaintea lui, filozoful Christian Wolff (1679–1754), considerat de Kant „cel mai mare dintre toţi filozofii dogmatici“, se ocupă, după tendinţele din epocă, de teoria semnelor, de semiotică, arătând că unele semne sunt motivate, cum ar fi cuvintele formate prin derivare, corespunzătoare propoziţiilor. Ideea aceasta a derivării unor cuvinte din propoziţii era nouă în epocă şi ea va juca un rol important în cercetările primilor comparativişti-istorici.

Tot acest tumult teoretic, dar şi practic este descris de C. Frâncu, *op. cit.*, într-o întinsă secţiune (p. 82–123).

Sfârşitul secolului al XVIII-lea aduce două noi orientări care încearcă să o elimine pe cea logică sau logicistă. Este vorba de curentul fiziologic şi psihologic[22].

Deşi a adus o gândire nouă în interpretarea faptelor de limbă, anume punctul de vedere estetic, Wilhelm von Humboldt (1767–1835) nu a excelat în problemele sintaxei. Mai ales în teoria părţilor de propoziţie el a rămas „cu un picior încă pe vechiul teren, întrucât crede că ele aparţin părţii de limbă care poate fi extrasă din idei“[23].

Cu Franz Bopp şi Jakob Grimm s-au pus bazele „gramaticii comparate“, iar prin Heymann Steinthal (1823–1899) s-a consolidat direcţia psihologică. „El a contribuit mai mult decât oricare altul – spune Nicolae Drăganu – la izgonirea logicei din gramatică şi la aşezarea psihologiei în locul acesteia […]“[24].

BDD-A24970 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:00 UTC)

Preocupări de sintaxă apar la mai mulți lingviști din acest sfârșit de secol XVIII și de început de secol XIX, fără însă a se elabora și o teorie a propoziției sau a părților de propoziție, cum o formulează logiciștii în legătură cu subiectul și predicatul și cu copula. Îl amintim aici pe Fr. Miklosich (1813–1891), cu a sa *Vergleichende Grammatik der slavischen Sprachen*, în 4 volume, Wien, 1852–74 și pe Friedrich Diez, întemeietorul filologiei romanice, cu *Grammatik der romanischen Sprachen*, Bonn, 1882.

Cu apariția *Școlii neogramaticilor*, direcțiile fiziologice și psihologice prind un contur tot mai accentuat. Reprezentanții acestei „școli" vizează, în lucrările lor, două probleme: a legilor fonetice și a analogiei. De aici studiile aprofundate asupra fiziologiei sunetelor și a fenomenelor psihice legate de ele.

Pentru lingvistica românească o importanță deosebită a avut-o *Prinzipien der Sprachgeschichin* a lui Hermann Paul. „Principiile cuprinse în ea, – subliniază Nicolae Drăganu – felul de prelucrare și claritatea cu care au fost expuse, au făcut din cartea lui Paul cea mai importantă lucrare filologică apărută de la Humbaldt până la Wundt"[25]. Teoria lui H. Paul l-a influențat decisiv pe A. Philippide, care a publicat și el o lucrare intitulată *Principii de istoria limbii*, Iași, 1894[26].

Dintre numeroșii gramaticieni ai perioadei analizate se desprinde B. Delbrück, cu monumentala sa *Vergleischiende Syntax der indogermanischen Sprachen* (1893). Din punctual nostru de vedere este important să o menționăm întrucât se fac trimiteri și la teoria propoziției, inclusiv a celei compuse, elaborate de el. Pentru Delbrück, limba se manifestă, se produce prin propoziții. În ea apare cel dintâi exprimarea unei idei complete, așa încât cu studierea propoziției trebuie să înceapă și studierea sintaxei, aceasta fiind „teoria propoziționii și a părților ei". În general, spune Delbrück, urmând rigorile orientării psihologiste, „O propoziționе este o exprimare făcută în vorbire articulată, care i se prezintă vorbitorului și ascultătorului ca un întreg coherent și omogen. Asupra stării sufleteşti, care premerge exprimarea unei propoziționi, se poate spune numai: trebuie să fie astfel, ca exprimarea în limbă să nu se producă numai cu un strigăt".

BDD-A24970 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:00 UTC)

Asupra gramaticilor mai vechi, gramatica lui Delbrück are ascendentul unei împărţiri mult mai bogate şi mai variate în ce priveşte felul propoziţiilor[27].

Un moment important în istoria lingvisticii şi implicit a sintaxei l-a reprezentat apariţia teoriei psihologiste a lui W. Wundt expusă îndeosebi în *Völkerpsychologie: eine Untersuchung der Entwicklungsgesetze von Sprache, Mythus und Sitte*. Erster Band. *Die Sprache*. Erster und zweiter Theil, Leipzig, 1900. „De la «Principiile» lui Paul încoace – afirmă N. Drăganu – n-a apărut nicio lucrare de lingvistică generală, care să fi avut atâta răsunet cât cea a lui W. Wundt […]“[28].

În ce priveşte sintaxa, este de relevat faptul că el critică definiţiile date propoziţiei, arătând defectele şi originea acestora. După Wundt, greşeala comună a acelor definiţii rezidă în considerarea propoziţiei „ca împreunare, fie de cuvinte, fie de idei“. Or, crede el, când alcătuim o propoziţie, ideile nu apar în conştiinţa subiectului vorbitor una după alta, ci simultan. Aşadar, în momentul enunţării propoziţiei „se află în sufletul nostru întreg conţinutul ei de idei şi rămâne acolo până ce o terminăm de exprimat“[29].

În final, Wundt dă următoarea definiţie a propoziţiei. „Propoziţiunea este exprimarea în limbă a analizei intenţionate a unei idei complexe în părţile ei constitutive aşezate în raporturi logice“[30].

În virtutea concepţiei sale psihologiste, Wundt vorbeşte despre *echivalente de propoziţie* (*Satzaequeivalente*) în cazul expresiilor care nu redau idei complexe. Este situaţia unor răspunsuri de tipul *Mâine* ori *Da* la o întrebare precum *Mâine pleci?* Aceste răspunsuri sunt, din punct de vedere practic, egale cu o propoziţie, dar nu şi din punctual de vedere psihologic.

Wundt distinge trei tipuri principale de propoziţii: exclamative (cu subspeciile: afective şi optative), afirmative (cu subspeciile: dubitative şi întrebări de fapte).

N. Drăganu aminteşte şi despre analiza părţilor de propoziţie realizată de Wundt, inclusiv raportul dintre verb şi complement, fără a da însă indicii despre propoziţiile care ne interesează[31].

Lingvistul clujean aduce în discuţie şi gramatica lui Richard M. Meyer, *Der Aufbau der Syntax*, Heidelberg, 1913, apreciind-o ca „O

BDD-A24970 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:00 UTC)

foarte judicioasă aşezare a sintaxei în cadrul gramaticei, cu o împărţire sistematică şi bine aranjată […]“ (p. 77).

În viziunea lingvistului german, sintaxa are ca obiect de cercetare: teoria vorbirii, teoria predicatului, teoria subiectului, *teoria propoziției*, factorii transformatori, mijloacele auxiliare ale înțelegerii şi dezvoltarea internă a sintaxei.

În cadrul *teoriei propoziției*, care implică în primul rând noțiunea acesteia şi legăturile concrete ale predicatului cu subiectul, se urmăreşte identificarea *formelor* propozițiilor, adică împărțirea lor *externă*:

a) *propoziția simplă*, cu problemele privind congruența, topica şi subiectul exprimat şi neexprimat;

b) *propoziția compusă* în care sunt urmărite o suită de aspecte, şi anume:

α) dezvoltarea istorică, vizând parataxa, inserțiunea şi periodul;

β) sistematizarea, 1. fără indicarea dependenței; 2. cu indicarea dependenței: interpuncția, imagini de propoziții.

În ce priveşte împărțirea *internă* a propozițiilor, acestea sunt: exclamative, expozitive, interogative şi hortative.

Deşi este preocupat mai mult de geneza limbilor sau tocmai de aceea, H. Schuchardt face observații importante şi referitor la sintaxă. Numeroasele sale lucrări au fost adunate de Leo Spitzer în cunoscutul *H. Schuchardt-Brevier*, Halle, 1922.

În istoria limbilor, propozițiile cele mai vechi au fost *monoreme*, ele conservându-se până astăzi sub forma imperativelor sau exclamativelor ori ca expresii fără subiect, de regulă construcții impersonale, dar şi vocative.

Din punctul de vedere al lui H. Schuchardt, propoziția este elementul primitiv al limbii, cuvântul provenind după aceea din propoziție, precum ideea din gândire. Cea mai simplă *legătură* a fost cea dintr-un îndemn, anume unul demonstrativ, şi o expunere: *schau dort hin! Feuer! Uite! Foc!*, echivalând cu „dort brennt es“ („acolo arde“). Această expunere demonstrativă, care poate fi însoțită şi de un gest, este redată printr-un verb. Se ajunge astfel la o propoziție *diremă*, în care „subiectul s-a pus alături de predicat“. În acest fel,

BDD-A24970 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:00 UTC)

prima diviziune analitică n-a putut fi decât subiect-predicat sau predicat-subiect. Atributul şi obiectul sunt apariţii târzii: primul este un predicat (substantiv, verb ori adjectiv) „degenerat“, obiectul, un subiect „intervertit“, ambele rezultând din „schimbarea punctului de vedere“.

În propoziţia străveche, ceea ce premerge este întotdeauna subiect, iar ceea ce urmează este întotdeauna predicat: *dort! Feuer* = „dort brenntes“, faţă de *Feuer! Dort!* = „das Feuer ist dort“.

Împărţirea subiectului în gramatical, psihologie şi logic i se pare nefericită, el susţinând că există un singur fel de predicat şi un singur fel de subiect, cel gramatical.

Propoziţia *diremă* s-a dezvoltat din cea *monoremă* în legătură cu spaţiul şi timpul în care se petrece fenomenul. Unde aceste determinări nu există, apare impersonalul: *es friert, es donnert; îngheaţă, tună*. „Timp şi spaţiu sunt exprimate în predicat şi subiect“ consideră H. Schuchardt. Apariţia *obiectului* în propoziţie diremă o transformă pe aceasta în propoziţie *triremă*[32].

Lupta împotriva neogramaticilor, iniţiată de H. Schuchardt, a fost continuată de Karl Vossler. Din întinsa lui operă interesează, pentru sintaxă, *Positivismus und Idealismus in der Sprache*, Heidelberg, 1904 şi *Geist und Kultur in der Sprache*, Heidelberg, 1925.

Prima dintre ele ilustrează concepţia de bază a lui Vossler privind cercetarea limbii. Pentru el lingvistica este o disciplină istorică şi scopul ei este să arate „spiritul ca singura cauză efectivă a tuturor fenomenelor limbii, limba fiind un fel de exprimare a spiritului cu scop comunicativ“ (p. 98). În acest fel, limba trebuie privită nu numai ca «dezvoltare», ci şi ca «creaţie». El se ridică astfel împotriva pozitivismului, dar numai împotriva celui orientat exclusiv spre adunare de material, nu şi împotriva celui metodologic. Observând, oarecum ironic, că sistemul de limbă la care ţin pozitiviştii este gramatica, el o defineşte astfel: „O ştiinţă, care se ocupă de cuvinte în sine, face abstracţie de raporturile lor faţă de alte produse culturale şi are în vedere numai raporturile dintre deosebitele feluri şi combinaţiuni de cuvinte, ar putea să apară aşadar ca cea mai nefolositoare, indiferentă şi nebunească întreprindere din lume. Totuşi se pare că există o astfel de ştiinţă, şi cercetători cu totul serioşi stau în serviciul

BDD-A24970 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:00 UTC)

ei. Aceştia sunt gramaticii“ (p. 98). Mai mult, „Ca întreg, ca sistem, se întinde explicarea gramaticală asupra tuturor comunităților de limbă istorice fără excepție, întocmai cum moratea stăpâneşte peste tot ce e viu“ (p. 101).

În această optică, Vossler distinge între două tipuri de exprimare sintactică: *sintaxa regulară* (*syntaxis regularis*), care este obiectivă, şi *sintaxa iregulară* (*syntaxis irregulari*), prin care se exprimă subiectivitatea vorbitorului. Este adevărat că în vorbire ele se întrepătrund, dar în gramatică pot fi despărțite cu precizie.

Am arătat că diferitele definiții date propoziției îl nemulțumeau. „Niciodată – spune el – nu vom putea defini propoziționea, cât timp nu ne vom lămuri că ea nu este nici plăsmuire logică, nici psihologică, nici practică, ci de limbă, numai de limbă şi în acest chip de artă, poetic-prozaică. Această destinație practică şi întrebuințarea unei forme în fond artistice pentru un scop logic este, cum mi se pare, punctum saliens în ființa propoziționii“ (p. 104). Aceasta pentru că propoziția exprimă nu numai gândiri logice, ci şi porunci, dorințe, visuri şi orice fel de nebunii“. Astfel, se întâlnesc propoziții în care predicatul nu se mai poate deosebi de subiect, ele fiind alcătuite dintr-un singur sunet, ca „ah!“ sau „oh!“. La întrebarea dacă aceste exteriorizări sunt propoziții, Vossler crede că sunt propoziții când, în contextul situațional în care apar, au un înțeles clar şi hotărât, şi nu sunt propoziții când condiția situațională lipseşte. „Un astfel de *ah*! în context – mai adaugă el – poate să aibă chiar mare valoare artistică“ (*ibid*.)

Din aceeaşi perspectivă a faptelor de expresie intrinseci limbii, el afirmă că „Regulile gramaticii nu sunt nici religioase, nici logice, nici naționale, nici arbitrare, ci de limbă“ (p. 107).

Un interes aparte prezintă lucrarea lui E. Lerch, *Der Aufbau der Syntax* (1915), în care autorul introduce semantica drept parte componentă a gramaticii. Pe de altă parte, studierea sintaxei trebuie să înceapă cu propoziția nu cu clasele de cuvinte. După el, propozițiile se împart în imperative, optative, interogative, exclamative şi expozitive, aceasta fiind ordinea probabilă în care ele s-au născut.

În ce priveşte analiza complementelor verbului, considerat că, împreună cu adjectivul, alcătuieşte predicatul propoziției, ea le va

BDD-A24970 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:00 UTC)

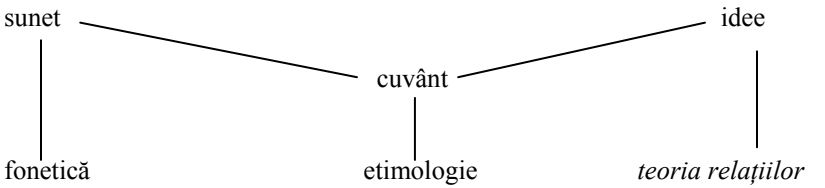
avea în vedere, mai întâi pe cele necesare (obiecte) şi apoi pe cele facultative, adică determinările adverbiale. În timp ce obiectul reprezintă o determinare strânsă a verbului, precum a articolului în cazul substantivului, complementul adverbial este precum atributul facultativ, adică un *epitheton ornans*. Cel mai necesar este obiectul în acuzativ, obiectul în dativ apărând în funcţie de existenţa celui în acuzativ, deci este mai puţin necesar. Celelalte determinări ale verbului, cele adverbiale, urmează calea de la concret la abstract: locale, temporale, modale, cauzale, finale, real-concesive etc. El pune condiţionalele şi „condiţional-concesivele" între „moduri", ceea ce este justificat, ţinând seama de sensurile pe care le dezvoltă. Astfel, în *obgleich er krank war, ist er gekommen* (*cu toate că era bolnav, a venit*) se exprimă o situaţie *reală*, pe când în *auch venn er krank gewesen wäre, wäre er gekommen* (*chiar şi dacă ar fi fost bolnav, ar fi venit*) situaţia este una *ireală* (ipotetică).

Ca atare, consideră E. Lerch, gramatica nu mai poate ignora semantica când este vorba de construcţiile sintactice. De asemenea, sintaxa nu mai poate fi exclusiv „teoria vorbirii în general a predicatului, subiectului şi propoziţiei"[33].

Unul din lingviştii care s-a inspirat din teoriile şcolii vossleriene, fără a i se subordona totuşi, a fost Leo Spitzer. În *Aufsätze zur romanischen Syntax und Stilistik*, Halle, 1918, el încearcă să fixeze şi anumite principii vizând cele două domenii. El consideră necesar, pornind de la analizele altor lingvişti (Ries, Blümel), a renunţa la termenul *sintaxă*, în locul căruia ar trebui găsită o altă denumire. Luând în considerare că mai vechile definiţii vedeau sintaxa ca „teoria raporturilor dintre idei", consideră că denumirea adecvată ar fi *Beziehungslehre*, deci „ştiinţa relaţiilor". Astfel, în locul seriei tradiţionale *sunet – cuvânt – propoziţie*, ca obiecte de studiu ale foneticii, morfologiei şi sintaxei, este mai potrivită seria *sunet – cuvânt – relaţie*, în care sunetul devine punctul convergent dintre idee şi sunet, întreaga corelaţie fiind redată de Leo Spitzer în următoarea schemă:

BDD-A24970 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:00 UTC)

(p. 130)

La această propunere a obiectat H. Schuchardt: „teoria relațiilor – spune el – este prea generală, pentru că sub această denumire se poate înțelege orice ştiință, aşa încât este necesar să se precizeze relația specială, simbolică, cum ar fi, de exemplu, „teoria relațiilor dintre idei“, deşi termenul e prea greoi[34].

Nicolae Drăganu insistă destul de mult asupra lui Th. Kalepky, adept al lui Wundt, care, în lucrarea *Neuaufbau der Grammatik als Grundlegung zu einem wissenschaftlichen System der Sprache-schreibung*, Leipzig, u. Berlin, 1928, încearcă să construiască un nou sistem gramatical. În ce priveşte propoziția, el postulează că nu „forma externă“ determină ce este propoziția, ci „înțelesul“. Din acest punct de vedere, propoziția este „cel mai mic întreg de comunicare cu înțeles“. El respinge diferitele clasificări propuse de gramaticieni, între care şi distincția dintre propoziția principală şi cea secundară, pentru că nu trebuie să urmărim cum s-au născut propozițiile secundare, ci cum se prezintă ele într-o anumită epocă. Deci trebuie avut în vedere perspectiva *descriptivă*, nu cea *istorică*. Din acest punct de vedere, propoziția secundară nu este altceva decât o propoziție aparentă sau o pseudopropoziție. Propozițiile secundare sunt, de fapt, părți de propoziție analizate sub formă de propoziții[35].

Ocupându-se de dezvoltarea spirituală a copilului, Karl Bühler, în *Abriss der geistigen Entwicklung des Kindes*, ajunge să observe şi modul în care s-a format, la început, propoziția. Lăsând la o parte cele trei coordonate care fac ca semnul lingvistic să aibă înțeles: vorbitorul (*Kundgabe*, manifestare), ascultătorul (*Auslösung*, reacția) şi obiectul (*Darstellung*, reprezentare), ne vom opri la felul în care el vedea geneza propoziției. El identifică o primă fază de sintaxă, cu propoziții de un singur cuvânt (Einwortsatz), o a doua fază de sintaxă

BDD-A24970 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:00 UTC)

neflexională cu propoziții de două sau mai multe cuvinte (Zwei-und Mehrwortsatz) şi o a treia, cu sintaxă flexională (flexionale Syntax).

„În ce priveşte formarea propoziției şi dezvoltarea sintagmelor, – precizează el – din punct de vedere ştiințific nu se ştie nimic mai mult decât ce ne bate la ochi de la început. Se aşază propoziție lângă propoziție şi, deoarece conjuncțiile lipsesc aproape cu totul, avem impresia coordonării. Că ceea ce urmează este o dezvoltare (explicare) ori o determinare mai de aproape, restrângere, condiție, motivare sau altceva, trebuie să o ghicim din conținut, situație şi ton. Apariția subordonării propozițiilor însemnează un mare pas înainte nu numai în vorbire, ci şi în gândire. El a fost făcut de către copiii cu bună pregătire lingvistică […]. În general au premers propozițiile temporale şi relative, care exprimă relații mai mult externe, şi întrebările indirecte, foarte importante pentru copii, au urmat apoi propozițiile cauzale condiționale şi finale. Cele mai multe greutăți le pricinuesc […] propozițiile condiționale ireale“[36].

N O T E

1. Cf. Constantin Frâncu, *Evoluția reflecțiilor privind limbajul din Antichitate până la Saussure*, Casa Editorială „Demiurg“, Iaşi, 2005, unde se găsesc şi numeroase referiri bibliografice. În general, excursul nostru în istoria lingvisticii se bazează pe lucrarea lui Nicolae Drăganu, *Istoria sintaxei*, dar şi pe opera citată a lui C. Frâncu, care, după cum însuşi spune, are la bază, în primul rând, întinsa operă istorică a lui Eugenio Coseriu, *Die Geschichte der Sprachphilosophie von der Antike bis zur Gegenmart*, tom I–II, Tübingen, 1971–1972.
2. C. Frâncu, *op. cit.*, p. 16, Cf., de asemenea, Th. Simenscky, *Gramatica lui Pānini*, în „Analele Universității „Al. I. Cuza“ Iaşi, seria „Ştiințe sociale“, 1957, p. 189 şi urm.
3. C. Frâncu, *op. cit.*, p. 17.
4. *Op. cit.*, p. 20. Autorul mai relevă şi apropierea „surprinzătoare“ între teoria gramaticianului indian şi *teoria cazurilor*, mai exact *gramatica cazurilor* a lingvistului american Ch. Fillmore (p. 16 şi 19) Cifrele de la finele citatelor din text sunt din opera citată a lui C. Frâncu.
5. C. Frâncu, *op. cit.*, p. 24–25. Cf. de asemenea, Georges Mounin, *Istoria lingvisticii*, Editura Paideia, Bucureşti, 1999, p. 49–51, Eugen Munteanu, *Introducere în lingvistică*, Editura Polirom, Iaşi, 2005, p. 40–42.
6. Cf. Al. Graur, Lucia Wald, *Scurtă istorie a lingvisticii*, ediția a III-a, Editura Ştiințifică, Bucureşti, 1977.

BDD-A24970 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:00 UTC)

7. Cf. C. Frâncu, *op. cit.*, p. 30–33.
8. *Ibid*., p. 33.
9. *Ibid*., p. 39 şi 33–39 *passim*.
10. *Ibid*., p. 39–43 *passim*.
11. Cf. Nicolae Drăganu, *Istoria sintaxei*, Imprimeria Națională, Bucureşti, 1945, p. 9.
12. *Ibid*., p. 11.
13. *Ibid*., p. 13–14.
14. *Ibid*., p. 14. Cf şi C. Frâncu, *op. cit.*, p. 43–45, 46–47; A. Graur, L. Wald, *op. cit.*, p. 20.
15. N. Drăganu, *op. cit.*, p. 12. Cf. şi Georges Mounin, *op. cit.*, p. 62–66, Eugen Munteanu, *op. cit.*, p. 46–56.
16. *Ibid*., p. 13. Cf. şi C. Frâncu, *op. cit.*, p. 48–50. Pentru activitatea şi concepția lui Marcus Terentius Varro, cf. şi Lucia Wald, *Pagini de teorie şi istorie a lingvisticii*, Editura ALL, Bucureşti, 1998, p. 69–72.
17. N. Drăganu, *op. cit.*, p. 15. Pentru întreaga perioadă, v. şi Lucia Wald, *Pagini de teorie şi istorie a lingvisticii*.
18. N. Drăganu, *op. cit.*, p. 17.
19. *Ibid*., p. 19.
20. *Ibid*.
21. *Ibid*., p. 22. Cf şi Georges Mounin, *op. cit.*, p. 81–90, C. Frâncu, *op. cit.*, p. 83–86, Eugen Munteanu, *op. cit.*, p. 68–71. Cifrele de la finele citatelor din text sunt din *op. cit.* a M. Drăganu.
22. N. Drăganu, *op. cit.*, p. 23.
23. *Ibid*., p. 25. Cf. şi Georges Mounin, *op. cit.*, p. 128–132, Eugen Munteanu, *op. cit.*, p. 83–96.
24. N. Drăganu, *op. cit.*, p. 29.
25. *Ibid*., p. 34. Cf. şi Georges Mounin, *op. cit.*, p. 143–134; Eugen Munteanu, *op. cit.*, p. 116–117.
26. În *Lingvistica romanică. Evoluție, curente, metode,* Bucureşti, 1962, Iorgu Iordan, referindu-se la lucrarea lui A. Philippide sublinia că aceasta şi-a păstrat „întreaga originalitate, nu numai în privința clasificării materialului, care este aproape exclusiv românesc, ci şi în discutarea diverselor cauze de schimbare a limbii“ (p. 25, n.2).
27. N. Drăganu, *op. cit.*, p. 45–46.
28. *Ibid*., p. 57.
29. *Ibid*., p. 60.
30. *Ibid*., p. 61–62. Cf. şi Constantin Frâncu, *Curente şi tendințe în lingvistica secolului nostru*, Casa Editorială „Demiurg“, Iaşi, 1999, p. 39.
31. N. Drăganu, *op. cit.*, p. 63.
32. *Ibid*., p. 85–95 *passim*.

BDD-A24970 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:00 UTC)

33. *Ibid*., p. 112–120 *passim*.
34. *Ibid*., p. 127–131 *passim*.
35. *Ibid*., p. 139–140.
36. *Ibid*., p. 144–145. Cf. şi Eugen Munteanu, *op. cit.*, p. 240–245.

Bibliografie:

Nicolae Drăganu, *Istoria sintaxei,* Imprimeria Naţională, Bucureşti, 1945.
C. Frâncu, *Curente şi tendinţe în lingvistica secolului nostru*, Casa Editorială „Demiurg", Iaşi, 1999.
C. Frâncu, *Evoluţia reflecţiilor privind limbajul din Antichitate până la Saussure,* Casa Editorială „Demiurg", Iaşi, 2005.
Al. Graur, Lucia Wald, *Introducere în lingvistică*. Ediţia a III-a, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1977.
Iorgu Iordan, *Lingvistica romanică. Evoluţie. Curente. Metode*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1962.
Georges Mounin, *Istoria lingvisticii*, Editura Paideia, Iaşi, 2005.
Eugen Munteanu, *Introducere în lingvistică*, Editura Polirom, Iaşi, 2005.
Lucia Wald, *Pagini de teorie şi istorie a lingvisticii*, Editura All, Bucureşti, 1998.

ADVERBIAL MODIFIERS. HISTORICAL PERSPECTIVE (1)
(Abstract)

Keywords: *grammar, adverbial modifiers, historical perspective*

The article represents a review of the manner in which one perceived the adverbial determination in diverse grammars along time. The starting point is Panini's grammar (the 6th century b.Chr.), then approaching the grammars in the Greek and Latin areas. A special attention is granted to the *Grammar of Port Royal* (1676), due to the influence it exercised on the following rationalist or logicist grammars, and in general upon "traditional" grammars. A comprehensive section is dedicated to German linguists such as Franz Bopp, Jakob Grimm, Friederich Diez, Hermann Paul, W. Wundt, Karl Vossler and, more recently, Leo Spitzer and Karl Buhler. The French linguistic school is present grace to the theses of F. de Saussure and Antoine Meillet, whereas the Danish school is represented by the ideas of Otto Jespersen. The historic preview ends with the generative theories of Noam Chomsky.

BDD-A24970 © 2016 Editura Mirton; Editura Amphora
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:57:00 UTC)